

ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการขยายตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ใน ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย*

The Problem and Impact from Expansion of Graduate Education Management of Public Administration, Thailand

บุญช่วย แจ่มเวชฉาย
Boonchuay Cheangwejchai
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Bangkokthonburi University
E-mail; ja_titanan@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหาสาเหตุการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย 2) ศึกษาปัญหาและผลกระทบอันเนื่องมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนดังกล่าว 3) วิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะประกอบด้วยคณาจารย์สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ผู้บริหารจากสำนักมาตรฐานประเมินผลอุดมศึกษา และนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จำนวน 100 คน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการแจกแบบสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติเพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนประกอบการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากการสนับสนุนและความต้องการจากหน่วยงานภาครัฐ ค่านิยมและความต้องการของนักศึกษาและการมุ่งมั่นแสวงหารายได้เพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย โดยผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรที่ไม่มีมาตรฐานและคุณภาพนั้นจะส่งผลให้นักศึกษาที่จบการศึกษาไม่มีคุณภาพ และเจตนาธรมณ์ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพถูกบิดเบือนไป สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหานี้ ควรจะมีการเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีและปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่มหาวิทยาลัย นักศึกษา ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบจากภาคประชาชน

คำสำคัญ: รัฐประศาสนศาสตร์; บัณฑิตศึกษา; มหาวิทยาลัย; ประเทศไทย

Abstract

This study investigates the causes and consequences of the rapid expansion of public administration education at the graduate level in Thailand Universities. The study will also analyze the ways to handle the negative consequences arising from the expansion. The populations and samples of the study are: PA teachers, executives of the educational organization which monitors the standard and quality of graduate studies in Thailand, and MPA and PH.D students in both public and private universities. The research methods used are: documentary research, in-depth interviews and survey research. The study concludes that the causes of PA educational growth originate from the need of government for qualified personnel and the growing popularity among Thais to enroll in MPA programs. Another reason for the growth of PA graduate studies is that several universities are driven by profit making goals.

As a result, the standard and quality of PA graduate studies has fall short of conventional standard as prescribed by the Office of the Higher Education commission. To improve the standard and quality of PA graduate education in Thailand we need to encourage moral consciousness and cultivate proper values among university administrators, teachers, and students. More citizen participation should be encouraged to be involved in checking and monitoring the standard and quality of public administration education in Thailand.

Keywords: Public Administration; Graduate Level; University; Thailand.

บทนำ

การเรียนการสอนในประเทศไทยเริ่มต้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2442 เมื่อมีการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการพลเรือน เพื่ออบรมนักบริหารระดับกลางและข้าราชการระดับเสมียนพนักงานซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนมหาดเล็ก จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2459 โดยมีคณะหนึ่งชื่อว่า “คณะรัฐประศาสนศาสตร์” ซึ่งถือเป็น 1 ใน 4 คณะแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Loahawichian, 1988) ในขณะนั้นรัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงปัญหาความล้มเหลวและความไม่ชำนาญการ (ineptness) ในการบริหารงานภาครัฐของรัฐบาลในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรภาครัฐที่ได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการบริหารงาน (Kingsbury, 1962) ในปี พ.ศ. 2498 มหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในการจัดตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อผลิตข้าราชการให้มีความรู้ทางการบริหาร เพื่อจะได้นำความรู้เหล่านี้ไปบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

ต่อมาในปี พ.ศ.2509 รัฐบาลไทยได้จัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) ขึ้น และได้แยกเอาคณะ รัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งแต่เดิมอยู่ภายใต้สังกัดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาบริหารอย่างเป็นเอกเทศในนามของคณะ รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยสถาบันนี้ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็น Professional School ซึ่งจะทำการสอนในระดับปริญญาโทขึ้นไปเท่านั้น (Ruksasat, 2005) การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศไทยในครั้งนั้น นับเป็นความช่วยเหลือครั้งสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวงวิชาการด้านการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์อย่างกว้างขวาง และยิ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นครั้งสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีคุณภาพ

นับตั้งแต่ปี 1987 การศึกษาระดับปริญญาโทภาคพิเศษ สาขาสังคมศาสตร์ประยุกต์ได้รับการแพร่หลายอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ กับการเรียนการสอนที่จัดเฉพาะนักบริหารระดับสูง ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักบริหารระดับสูงของภาครัฐและภาคเอกชนได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับองค์ความรู้และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ช่วยให้นักบริหารที่มีประสบการณ์ได้รับการเสริมสร้างทัศนภาพในการมองปัญหาการบริหารและการตัดสินใจได้ดีขึ้น จึงเป็นผลให้มีการขยายหลักสูตรเหล่านี้ไปสู่ภูมิภาค และจากมหาวิทยาลัยภูมิภาคมาสู่กรุงเทพมหานคร ได้มีการเปิดการสอนอย่างกว้างขวางในมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และ ปริญญาเอก ทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Loahawichian, 2008)

วิชารัฐประศาสนศาสตร์บางแห่งเรียกว่า วิชาบริหารรัฐกิจ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Public Administration ซึ่งขณะนี้ เป็นวิชาที่มีความนิยมอย่างมากมีคนศึกษาทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอกเป็นจำนวนไม่น้อย ประเด็นสำคัญก็คือ ง่ายต่อการหางานทำตั้งแต่การเข้ารับราชการ การบริหารใน

ภาคเอกชน รวมทั้งการศึกษาต่อจนจบปริญญาเอกทำหน้าที่เป็นครูบาอาจารย์ ในส่วนของการเข้ารับราชการ นั้นอาจจะเข้าได้หลายหน่วยงานเพราะเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร (Theeravekin, 2015) การขยายตัวของการเรียนการสอนทางรัฐประศาสนศาสตร์ทั่วประเทศไทยนั้น ทำให้เกิดการตั้งคำถามที่ว่าหลักสูตรการเรียนการสอนทางรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศนั้น มีมาตรฐานที่เท่าเทียมกันหรือไม่ เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยเฉพาะในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกหลายๆ สถาบันนั้นมีการเปิดรับนักศึกษาแบบไม่จำกัดจำนวน ไม่สนใจคุณภาพของนักศึกษาอีกทั้งมีการแจกสิ่งจูงใจต่างๆ พร้อมทั้งให้คำสัญญาว่าจะต้องจบการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนดอย่างแน่นอน

จากสภาพการณ์ดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอก เนื่องจากนักศึกษาปริญญาโทส่วนหนึ่งหลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทอย่างง่ายดายและรวดเร็วแล้ว จึงต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษาของตนโดยไปศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ซึ่งการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกนั้นแน่นอนว่าจะต้องมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงมากต้องใช้เวลาและต้องจัดการเรียนการสอนอย่างรอบรอบและพิถีพิถันมากที่สุด เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรในการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกส่วนใหญ่คือ การผลิตนักวิชาการที่มีคุณภาพเพื่อเป็นอาจารย์และนักวิจัยต่อไป

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นประกอบกับจากการค้นคว้าของผู้ศึกษาพบว่า มีนักวิชาการและนักศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ให้ความสนใจศึกษาเรื่องพัฒนาการและการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาไม่มากนัก และผลสำรวจตลอดจนข้อค้นพบต่างๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วนั้นเป็นข้อมูลที่ผ่านมาเป็นเวลานานหลายทศวรรษ ซึ่งในปัจจุบันสภาพการณ์การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์นั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในเชิงปริมาณ มาตรฐานและคุณภาพของการเรียนการสอน ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษา เพื่อทบทวนข้อค้นพบที่สำคัญบางประการที่มีผู้ศึกษาไว้ในอดีต และศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาไว้ โดยงานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในประเทศไทยว่าเกิดสาเหตุที่สำคัญใดบ้าง และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของหลักสูตรดังกล่าว ที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบันว่ามีปัญหาที่สำคัญอะไรบ้าง พร้อมทั้งจะเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ ในการปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่สำคัญของการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา ของประเทศไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรในระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่คณาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรผู้บริหารจากสำนักมาตรฐานประเมินผลอุดมศึกษา และนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรทั้งในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จำนวน 100 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก และการแจกแบบสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติ

เพื่อให้การศึกษาและการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน ที่ชัดเจน ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการของการศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- 1) นำเสนอถึงที่มาและความสำคัญของการศึกษา คำถามของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา นิยามศัพท์ของการศึกษา สมมติฐานนำในการศึกษา และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- 2) นำเสนอถึงแนวคิด ทฤษฎี เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการนำไปสู่คำตอบของการศึกษา
- 3) นำเสนอถึงวิธีการดำเนินการศึกษา อันประกอบไปด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) นำเสนอถึงข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรทั้งระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนต่างๆ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร เกณฑ์ในการรับสมัครและคัดเลือกเข้าศึกษา เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา ค่าใช้จ่ายและสิ่งจูงใจทางการศึกษา ระยะเวลาในการเรียนตลอดหลักสูตร

5) นำเสนอถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้การสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งข้อมูลที่ได้รับจากการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพเป็นหลักเพื่อมุ่งตอบคำถามของการศึกษาที่กำหนดไว้

6) จะนำเสนอถึงการสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และคำถามของการศึกษาที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรในระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน” สรุปผลของการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. สาเหตุที่สำคัญของการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

พบว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุหลายประการประกอบกัน ดังนี้

ประการแรก การขยายตัวของการบริหารงานภาครัฐ และความจำเป็นในการพัฒนาประเทศส่งผลให้มีส่วนราชการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและทำให้ความต้องการกำลังคนของหน่วยงานภาครัฐเพิ่มสูงขึ้น ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถบริหารงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จทำให้ความต้องการในการศึกษาวิชาชีพรัฐประศาสนศาสตร ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐมีเพิ่มมากขึ้นด้วย มหาวิทยาลัยต่างๆ จึงได้เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร ระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อรองรับความต้องการดังกล่าว

ประการที่สอง การขยายตัวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้มหาวิทยาลัยต่างๆ มีการเปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และรัฐประศาสนศาสตรซึ่งถือเป็นหนึ่งในสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยต่างๆ นิยมเปิดการเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่นักศึกษาต้องการเรียนเป็นจำนวนมาก และสามารถสร้างรายได้ให้แก่คณะและมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี จึงมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาจำนวนมาก ทั้งที่ท้องถิ่นคนเป็นคนเปิดหลักสูตรขึ้นมาเอง หรือเป็นหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยจากส่วนกลางเข้าไปจัดตั้งศูนย์การศึกษาในท้องถิ่นนั้น

ประการที่สาม การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องทำงานที่ยากและท้าทายมากยิ่งขึ้น ประกอบกับเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ค่อยมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการ

บริหารงานภาครัฐทำให้เกิดความต้องการและความจำเป็นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการเรียนรัฐประศาสนศาสตร์มากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันพบว่าข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงจนถึงลูกจ้างชั่วคราวล้วนแล้วแต่จบการศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทั้งสิ้น

ประการที่สี่ การสนับสนุนหรือความต้องการจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในปัจจุบันมักพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการทำข้อตกลงร่วมมือ (MOU) กับมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อส่งข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้ามาศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ นอกจากนั้น การจบการศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ยังเป็นคุณสมบัติหรือเงื่อนไขสำคัญในการสมัครงานทั้งในหน่วยงานราชการ สถาบันทางทหารและพลเรือน อีกทั้งเป็นเงื่อนไขสำหรับการพิจารณาเลื่อนขั้น / ตำแหน่ง ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์เกิดการขยายตัวอย่างมาก

ประการที่ห้า ค่านิยมและความเชื่อบุคคลที่เชื่อว่าการมีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงๆ จะทำให้ได้รับการยกย่องและการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้น คนในปัจจุบันยังคงวัดคุณค่าของคนจบบริญญาตรมากกว่าความรู้ความสามารถที่มี ประกอบกับการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษานั้นมีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพและเป็นเครื่องแสดงถึงสถานะทางสังคม คนจึงให้ความสำคัญกับการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษามากขึ้น และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวขึ้น

ประการที่หก การกำหนดระเบียบกฎหมายเกณฑ์ในการศึกษาที่หละหลวม ไม่ว่าจะเป็นการให้อ่านจากสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาอนุมัติในการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนได้เอง และการลดจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำของการศึกษาระดับปริญญาโท การไม่กำหนดสัดส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนักศึกษาในหลักสูตรล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อให้การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาทำได้ง่ายดายและรวดเร็วยิ่งขึ้น และส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ประการที่เจ็ด ความตื่นตัวทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐของประชาชนจากเหตุการณ์สำคัญต่างๆ มากมายที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งยิ่งใหญ่ในประเทศไทย ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้คนในสังคมเกิดความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับปัญหาทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น ประชาชนบางกลุ่มตัดสินใจเลือกศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์/รัฐศาสตร์ เนื่องจากต้องการมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานของภาครัฐ รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมือง ทำให้การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัว

ประการที่แปด ความได้เปรียบในเชิงการบริหารจัดการและการนำไปประยุกต์ใช้ เนื่องจากรัฐประศาสนศาสตร์นั้นมีความเป็นสหวิทยาการ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์สาขาอื่นๆ ได้ง่าย ทำให้มีนักศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนต้องการเข้ามาเรียนในหลักสูตรดังกล่าว นอกจากนั้น การเปิดหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรในสายสังคมศาสตร์นั้นมีต้นทุนค่อนข้างต่ำ สามารถบริหารจัดการได้ง่าย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักสูตรที่เปิดง่าย เรียนง่าย สอนง่าย จึงทำให้หลักสูตรเกิดการขยายตัว

ประการที่เก้า ความจำเป็นหรือความต้องการในการแสวงหารายได้ของมหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง อาทิ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชนต่างก็มีความต้องการแสวงหารายได้เพื่อความอยู่รอดของตนเอง ทำให้ต้องอาศัยการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สามารถหารายได้ง่ายเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ให้แก่คณะ อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาบางแห่งก็มีความต้องการจะเปิดหลักสูตรเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้บริหาร

จากผลการศึกษาและข้อค้นพบทั้งหมดผู้ศึกษาสามารถจัดกลุ่มสาเหตุที่ส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยส่วนบุคคล : ความต้องการในการต่อยอดองค์ความรู้สาขารัฐประศาสนศาสตร์ของนักศึกษา ความต้องการในการแสวงหาความก้าวหน้า และความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ความตื่นตัวและต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ ความต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

(2) ปัจจัยทางการเมือง : ความต้องการของหน่วยงานภาครัฐและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ การให้ทุนการศึกษา การกำหนดคุณสมบัติให้ผู้มีความประสงค์จะเข้ารับราชการหรือทำงานในหน่วยงานภาครัฐ ต้องสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ อีกทั้งกำหนดให้เป็นเงื่อนไขสำหรับการเลื่อนขั้น/ตำแหน่งของข้าราชการ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น การขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษา

(3) ปัจจัยทางสังคม : ค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษา การยกย่องนับถือจากสังคมโดยให้ความสำคัญกับคุณวุฒิทางการศึกษามากกว่าความรู้ ความสามารถ ความต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคมของนักศึกษา การศึกษาเพื่อยกระดับสถานภาพทางสังคม

2. ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย

พบว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้น ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

1) ผลกระทบเชิงบวก (Positive Consequences) จากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยได้ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ ประกอบด้วย

ประการแรก การขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนักศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ได้มีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีสถานที่ตั้งในส่วนกลางเนื่องจากมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่เข้าไปเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในท้องถิ่น

ประการที่สอง นักศึกษามีทางเลือกในการศึกษาตามความต้องการของตนเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในหลากหลายสาขาวิชา และมีการเปิดหลักสูตรภาคพิเศษให้กับนักศึกษาที่ต้องทำงานควบคู่ไปกับการเรียน ซึ่งหลักสูตรจะออกแบบขึ้นมาให้สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น

ประการที่สาม ทำให้เกิดการต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ตลอดจนงานวิจัยในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตรเพิ่มมากขึ้น จากผลงานการวิจัยของนักศึกษาในหลักสูตร และยังเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิชาการและนักปฏิบัติอีกด้วย

ประการที่สี่ เกิดการยกระดับการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ เนื่องจากมีโอกาสดำเนินงานในหน้าที่การงาน ตลอดจนมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น เพราะคุณวุฒิทางการศึกษาที่สูงขึ้น อีกทั้งสามารถนำไปใช้ปรับคุณภาพและผลตอบแทนในการทำงานให้เพิ่มสูงขึ้น

ประการที่ห้า ประเทศชาติเกิดการพัฒนาเนื่องจากบุคลากรของรัฐส่วนใหญ่นิยมเข้ามาศึกษาต่อในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตรทำให้บุคลากรในภาครัฐมีความรู้ในการบริหารงานราชการมากยิ่งขึ้น เพื่อเข้าไปพัฒนาระบบราชการและประเทศชาติต่อไป

จากการสรุปผลการศึกษาข้างต้นพบว่า การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา ได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์โดยตรงต่อนักศึกษาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว และยังส่งผลกระทบต่อการบริหารงานภาครัฐและการพัฒนาประเทศด้วย

2) ผลกระทบเชิงลบ (Negative Consequences) จากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบที่สำคัญประกอบด้วย

ประการแรก เมื่อหลักสูตรเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้ยากต่อการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานของการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา จึงไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ได้รับมอบอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการบริหารจัดการการศึกษาไม่สามารถจะรักษามาตรฐานและคุณภาพของการศึกษาไว้ได้

ประการที่สอง สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งอาศัยการเปิดหลักสูตรภาคพิเศษในการสร้างรายได้ให้แก่คณะหรือมหาวิทยาลัย ทำให้เจตนารมณ์ของการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพถูกบิดเบือนไป ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้สามารถครองใจลูกค้า (นักศึกษา) อาทิ การประชาสัมพันธ์และการมอบสิ่งจูงใจในการศึกษา การกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกนักศึกษาที่หละหลวม การจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณวุฒิทางการศึกษาและคุณสมบัติไม่เหมาะสม รวมถึงการวัดประเมินผลการศึกษาแบบเอาใจและเกรงใจนักศึกษา เป็นต้น

ประการที่สาม การขาดแคลนครุณาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การสอนในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ เนื่องจากมีสัดส่วนของนักศึกษามากกว่าอาจารย์และคณาจารย์ที่มีคุณสมบัติเหล่านั้นก็ถูกรับเชิญไปบรรยายในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เมื่ออาจารย์มีภาระการสอนที่มากเช่นนี้ทำให้ท่านไม่มีเวลาในการดูแลให้คำปรึกษากับนักศึกษาได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งไม่สามารถทุ่มเทให้กับการสอน การทำวิจัย การผลิตผลงานทางวิชาการต่างๆ รวมไปถึงการดูแลการทำวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระของนักศึกษาในความดูแลของตนได้อย่างเต็มที่ ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานลดต่ำลง

ประการที่สี่ การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์เป็นเพียงการขยายตัวในเชิงปริมาณแต่ขาดความลุ่มลึกในด้านคุณภาพทางวิชาการ เนื่องด้วยข้อเท็จจริงที่อาจารย์มีภาระในการบริหารงานและการสอนที่มากขึ้นทำให้ไม่มีเวลาในการพัฒนาหรือต่อยอดองค์ความรู้ รวมไปถึงการค้นคว้าวิจัย นอกจากนี้คุณภาพของผลงานวิจัย ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันที่ตกต่ำลงนั้น ทำให้โอกาสในการเกิดองค์ความรู้ใหม่ตลอดจนข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์มีไม่มากนัก

ประการที่ห้า ขาดการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป และอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการทำให้การพัฒนาหลักสูตรไม่มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่ากับระดับสากลนั้น จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก นอกจากนั้น ยังเป็นหลักสูตรที่ลอกเลียนแบบกันมาซึ่งอาศัยต้นแบบจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ ทำให้ขาดเอกลักษณ์ของตนเอง

จากการสรุปผลการศึกษาข้างต้น พบว่า การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา โดยปราศจากการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตร เนื่องมาจากความเห็นแก่ตัวของผู้บริหารหลักสูตรที่มองว่าการศึกษาเป็นช่องทางการแสวงหารายได้ และต้องกระทำทุกวิถีทางเพื่อเอาใจลูกค้า โดยต้องยอมลดทอนมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการลงไปบ้างเพื่อให้ได้ลูกค้า (นักศึกษา) จำนวนมาก ได้ก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบเชิงลบต่อนักศึกษาที่เข้าศึกษาหลักสูตรดังกล่าว เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว ก็ไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ และยังสร้างความเสียหายในระยะยาวต่อแวดวงการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยด้วย

3. แนวทางในการแก้ไขปัญหอันเนื่องมาจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

พบว่า สามารถสรุปแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

ประการแรก การบังคับใช้ระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการกำกับดูแลให้ศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด อาทิ การจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยได้มีการประชุมเพื่อจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิใน

การศึกษาวิชาชีพครูประเทศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาตรี โท และเอก แล้ว นอกจากนั้น ยังมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยหน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำกับดูแล และให้ติดตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ดังกล่าวข้างต้น และสถาบันการศึกษาต่างๆ มีส่วนร่วมในการตรวจประเมินด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประการที่สอง การใช้ทีมงานในการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งรับหน้าที่ในการตรวจสอบรายละเอียดต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอนว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ มาเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการตรวจประเมิน ซึ่งรูปแบบของการตรวจประเมินนั้นเน้นว่าเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนามากกว่าการลงโทษหรือจับผิด

ประการที่สาม การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางต่างๆ เพื่อแจ้งและรายงานข้อมูลการศึกษาและแนวทางการดำเนินงานในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตร ตลอดจนลดการต่อต้านจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด อาทิ การทำประชาพิจารณ์ การสัมมนา การนำข้อมูลเผยแพร่ในเว็บไซต์ ส่งบันทึกให้แก่มหาวิทยาลัยต่างๆ จัดทำเอกสารแจกและแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาร่วมกัน เป็นต้น

ประการที่สี่ การจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานกลางในการกำกับดูแล และแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ยอมรับ มีความเชี่ยวชาญ และมีคุณธรรม จริยธรรมสูง ในการตรวจสอบหลักสูตรของทุกมหาวิทยาลัยให้ได้มาตรฐานเดียวกัน

ประการที่ห้า การควบคุมการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้รอบคอบ และควบคุมปริมาณนักศึกษา โดยเพิ่มความเข้มงวดในการคัดกรองนักศึกษาที่เข้ามาสมัครศึกษาในหลักสูตร และควรออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคม มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน รปศ. ในประเทศไทยให้ทันสมัยและเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

ประการที่หก การกำหนดมาตรฐานของผู้สอน / หลักสูตรที่แน่ชัดเป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้มีหลักสูตรที่เข้มข้น มีคุณภาพทางวิชาการและมีวิธีการวัดและประเมินผลอาจารย์ที่สอนว่า มีความรู้ในสาขาวิชาที่สอน และมีความสามารถในการสอน และการถ่ายทอดความรู้ได้ดีเพียงใด หากเป็นไปได้ควรจะใช้มาตรฐานการจัดการศึกษาแบบเดียวกับต่างประเทศ

ประการที่เจ็ด การส่งเสริมให้มีการแข่งขันผลงานวิจัยระหว่างสถาบันต่างๆ จัดกิจกรรมสัมมนาเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่องโดยเน้นให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วม และทุกมหาวิทยาลัยควรจะมีมือร่วมกันในการวางแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันอีกทั้งควรมีการติดตามข้อมูลความก้าวหน้าทางวิชาการในสาขาวิชาชีพครูประเทศาสนศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ และเปิดเวทีอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ประการที่แปด การสอบมาตรฐานนักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ เหมือนกับการสอบมาตรฐานวิชาชีพสาขาอื่นๆ และควรมีการสอบประมวลผลเมื่อนักศึกษาเรียนจบแล้วโดยใช้มาตรฐานกลางทั่วประเทศ เน้นการตรวจสอบคุณภาพบัณฑิตมากกว่าการวัดผลความสำเร็จทางการศึกษาจากตัวชี้วัดเชิงปริมาณ และจัดส่งเอกสารประกันคุณภาพการศึกษา

ประการที่เก้า รัฐบาลควรมีการเตรียมความพร้อมในการปฏิรูประบบการศึกษาในประเทศตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นการสร้างรากฐานที่ดีสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อไป เนื่องจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นปลายทางของกระบวนการศึกษา นอกจากนั้นไม่ควรให้มีการแทรกแซงทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัย และควรมีมาตรการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

จากข้อเสนอแนะหรือมาตรการในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาข้างต้นนั้น พบว่า ในทางปฏิบัติสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งไม่ได้ให้ความร่วมมือและมองว่าเป็นการเพิ่มภาระของตนเอง ถึงแม้ว่าจะระบุกฎเกณฑ์ดังกล่าว จะถูกกำหนดมาอย่างดีเพียงไร แต่กลับพบว่ามีความล้มเหลวในช่วงการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากสถาบันการศึกษา ยังคงเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง และยึดมั่นในค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่ตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ในการศึกษาเรื่อง “ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน” ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ เชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้นได้สะท้อนให้เห็น สภาพความเป็นจริงของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งหากต้องการวิเคราะห์สภาพปัญหาเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ควรจะมีการขยายผลการศึกษาเพิ่มเติมไปที่หลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาตรีด้วย เนื่องจากการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้นจะเป็นต้นทางของการศึกษาทั้งหมด และยังส่งผลเชื่อมโยงมาสู่การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาด้วย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย อาทิ ปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร คุณวุฒิของอาจารย์ประจำหลักสูตร พบว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ จะไม่เปิดเผยข้อมูลหลักสูตรของตน ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ และ

เปรียบเทียบเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้มากนัก และทำให้นักศึกษา ซึ่งเป็นผู้บริโภคขาด ข้อมูลที่มีความละเอียดถูกต้อง และทันสมัยเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการเข้าศึกษาในหลักสูตรต่างๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรมีการทบทวนนโยบายการจัดการศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากจะเป็นต้นทางของกระบวนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษาต่อไป โดยจะต้องเน้น การพัฒนานักเรียน นักศึกษาอย่างเข้มข้น เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นนัก ศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในเวทีวิชาการระดับโลกได้

2. รัฐบาลและมหาวิทยาลัยควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมทางวิชาการให้ มากขึ้น เพื่อทำให้มหาวิทยาลัยต่างๆ ไม่ใช้การเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่างๆ เป็นช่องทางในการ แสวงหารายได้เพื่อความอยู่รอด รวมทั้งควรมีการจัดเวทีสัมมนาทางวิชาการเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้แก่อาจารย์และนักศึกษาได้มีโอกาสสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานทางวิชาการ รวมทั้งต่อยอดองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งควรมีการทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ของตนเอง ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี โท และ เอก และพัฒนาให้การเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นมีความลุ่มลึก ทางวิชาการที่แตกต่างกัน เนื่องจากเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท นั้นในปัจจุบันนั้นแทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน นอกจากนั้นควรจะมีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่ เสมอและออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสร้างเอกลักษณ์ให้กับ หลักสูตรการเรียนการสอนของตน

2. นักศึกษาควรมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น หมั่นศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ ความรู้มากกว่าการเรียนรู้เพื่อหวังปริญญาบัตร เครือข่ายทางสังคม โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการ ยกย่องนับถือจากในสังคม และควรศึกษาข้อมูลหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ให้ดีก่อนที่จะตัดสินใจเข้าศึกษา ไม่ควรสนับสนุนโดยการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ไม่มีคุณภาพ เพราะท้ายที่สุดเมื่อจบการศึกษาออกมาจะไม่ได้รับความรู้หรือประโยชน์อื่นใดเลยนอกเหนือจากใบปริญญา

3. หน่วยงานในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นควรกำหนด เงื่อนไขในการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษาของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งเพิ่มเติมด้วย เพื่อเป็น การป้องกันปัญหาการรับสมัครนักศึกษาแบบไม่จำกัดจำนวน โดยไม่ให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา และควรเน้นให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และจัดตั้งศูนย์ข้อมูล เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการรับฟังข้อร้องเรียนจากผู้บริโภค (นักศึกษา) เพื่อให้การสอดคลองและกำกับดูแลคุณภาพและ มาตรฐานการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Kingsbury, J.P. (1962). *Improving Public Administration in Thailand: (From Problems of Politics and Administration in Thailand)*. Indiana University: Institute of Training for Public Service.
- Loahawichian, U. (1988). *University Management in Thailand*. Bangkok: Skylight and Printing.
- Loahawichian, U. (2008). *Focus, Role and Quality of Lecturer, Student Qualification and Quality Teaching Controlling in Teaching Standards of Public Administration Doctoral Degree in Thailand*. 26 June 2008 at Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.
- Ruksasat, Amorn. (2005). *50 Years of Faculty of Public Administration, National Institute of Development Administration (1995-2005)*. Bangkok: No print location available.
- Theeravekin, L. (2015). Teaching Learning Public Administration. *Journal of Public Administration and Politics*, 4(1), 185-194.